

DEFINIZIOAK

UR-MASEN KALITATEAREN ESTADISTIKA (090214)

Ur-masa

Ur-masatzat jotzen da ezaugarri homogeenak dituen ur-unitate bereizi eta esanguratsua. Ur- masa baten mugek espazio-oinarri bat osatzen dute, eta bertan posible da eragiten dioten presioen eta inpaktuen azterketa egitea, azterketa horretatik eratorritako jarraipen-programak eta neurriak zehaztea, eta aplikatzen zaizkion ingurumen-arloko helburuen betetze-maila konprobatzea.

Ur-masak honela sailkatu daitezke:

- **Azaleko ur-masa:** lurrazaleko uren multzo bereizi eta esanguratsua, esate baterako aintzira bat, urtegi bat, ur-laster bat, ibai edo ubide bat, ur-laster, ibai edo ubide baten zati bat, tarteko ur batzuk edo itsasertzeko uren zati bat.
- **Lurpeko ur-masa:** lur azpiko ur-masa jakin bat, beste ur-masetatik erabat bereizita eta akuifero bakar batean edo gehiagotan dagoena.

Ur-masen kategoriak

Azaleko ur-masak **kategoria** hauetan sailkatzen dira Uraren Esparru Zuzentzarauaren (UEZ) arabera:

- **Ibaia:** gehienbat lurrazalaren gainetik doan ur-masa kontinentala, baina ibilbidearen zati batean lur azpitik ere joan daitekeena.
- **Urtegiak:** azaleko ur-masa kontinental geldia.
- **Trantsizio urak:** ibai-bokaleetatik hurbil dauden azaleko ur-masak, neurri batean gaziak direnak itsasoko urarekin bat egiten dutelako, baina ur gezaren aski eragin handia ere izaten dutenak.
- **Itsasertzeko urak:** ur territorialen zabalera neurtzeko oinarri gisa erabiltzen den lerrotik hurbileneko puntuan kokatuta, bere puntu guztiak itsaso barrurantz milia nautiko batera dituen lerrotik lehor aldera dauden lur azaleko urak; urok, hala badagokio, tarteko uren kanpoko alderaino iritsiko dira.

Ur-masa motak

Bestalde, **naturaltasun** mailaren arabera, azaleko ur-masak mota hauetan sailka daitezke:

- **Ur-masa artifiziala:** gizakiaren jarduerak sortutako azaleko ur-masa; lehen ur xaflarik ez zen lekuetakoak (adibidez, ur-ibilguetatik kanpoko ubideak eta urmaelak).
- **Asko eraldatutako ur-masa:** azaleko ur-masa, gizakiaren jarduerak eragindako aldaketa fisikoen ondorioz bere nolakotasunean aldaketa nabarmenak izan dituena (adibidez, lehen ibaiak ziren eta, aldaketaren ondoren, laku gisa jokatzen duten lakuak).
- **Masa naturalak,** zeinetan aldaketak txikiak baitira.

AZALEKO UR-MASEN EGOERA

Egoera ekologikoa: azaleko urei loturiko ekosistema urtarren egitura eta funtzionamenduaren kalitatearen adierazle bat da. Adierazleak ebaluatzen dira azaleko ur tipologia bakoitzaren erreferentziazko baldintzekiko duten desbideratze mailaren arabera, hau da narriadurarik gabeko baldintzekiko desbiderapena, eta 5 klasetan sailkatzen da:

- **OSO ONA:** UEZren ingurumen helburuak betetzen ditu, eta aldaketen gabezia erakusten du (edota garrantzi gutxi aldaketak).
- **ONA:** UEZren ingurumen helburuak betetzen ditu, eta erreferentziazko baldintzekiko distortsio maila baxua erakusten du.
- **NEURRIZKOA:** ez ditu UEZren ingurumen helburuak betetzen, eta ekosistema urtarren funtzionamendu egokia bermatzea baimentzen ez duen neurrizko edo tarteko distortsio gradua erakusten du.
- **ESKASA:** ez ditu UEZren ingurumen helburuak betetzen, eta ekosistema urtarren funtzionamendu egokia bermatzea baimentzen ez duen aldaketa esanguratsuen gradu bat erakusten du.
- **TXARRA:** ez ditu UEZren ingurumen helburuak betetzen, eta ekosistema urtarren funtzionamendu egokia bermatzea baimentzen ez duen aldaketa larrien gradu bat erakusten du.

Potentzial ekologikoa: ur masa artifizialei eta oso eraldatuta dauden ur masei loturiko ekosistema urtarren egitura eta funtzionamenduaren kalitatearen adierazle bat da.

Egoera kimikoa: azaleko uren kalitatearen adierazpena da, zeinak lehentasunezko substantzien eta bestelako kutsatzaileen Ingurumen Kalitate Arauen (IKA) betetze maila islatzen duen. IKA da ingurumena eta gizakien osasuna babesteko asmoz, uretan gaintitu behar ez den kutsatzaile jakin baten (edo multzo baten), sedimentuen edota biotaren kontzentrazioa. Gaur egun 817/2015 Errege Dekretuak ezartzen ditu azaleko uren egoeraren jarraipen eta ebaluaziorako irizpideak, baita ingurumen kalitatearen arauak ere. Egoera kimikoa hurrengo irizpideen arabera zehazten da:

- **ONA:** IKAk betetzen ditu, bai urteko batezbesteko balioei, bai aldizkako balio maximo onargarriei dagokienez.
- **EZ DU BETETZEN:** kutsatzaile baten kontzentrazioaren urteko batezbesteko aritmetikoak urteko batezbesteko kontzentrazio bezala adierazitako IKA gaintitzen du; edota kutsatzaileen aldizkako balio batek gehienezko kontzentrazio onargarri bezala ezarritako IKA gaintitzen du.

Uraren egoera orokorra: Azaleko uren egoera, honen egoera/ potentzial ekologikoaren eta egoera kimikoaren baliorik okerrenaren bidez zehazten da, eta bi klasetan sailkatu daiteke: **ONA**, UEZren ingurumen helburuak betetzen dituenean, edo **ONA BAINO OKERRAGOA**, betetzen ez dituenean.

LURPEKO UR-MASEN EGOERA

Lurpeko ur-masen egoera: Lurpeko uren egoera, honen egoera kuantitatibo ona eta egoera kimikoaren baliorik okerrenaren bidez zehazten da.

LURPEKO UR-MASEN EGOERA ONA: lurpeko ur-masa batek lortzen duen egoera, bere egoera kuantitatiboa edo kimikoa onak direnean. Egoera kuantitatibo edo kimikoaren beste edozein konbinaziorekin, ur-masaren egoera **TXARRA** da.

Definizio hauek *817/2015 Errege Dekretutik (RD 817/2015 de 11 de septiembre, por el que se establecen los criterios de seguimiento y evaluación del estado de las aguas superficiales y las normas de calidad ambiental)* eta Uraren Esparru Zuzentarauaren garapenerako arauditik datoz.